

KATSEEN TULEE KOHDISTUA NUORTEN TARVITSEMAN TUEN NYKYTILAAN JA TULEVAISUUTEEN

Erityistä tukea tarvitsevien nuorten kuntoutuksen tarve, tarpeen tunnistaminen ja palvelupolun kokonaisuus kaikkine tuen muotoineen tulee nostaa yhteiskunnassa merkittävän huomion kohteeksi. Aiheen merkityksellisyyden tuo esiin myös sosiaali- ja terveystieteiden tutkimusten marraskuussa julkaisema kuntoutuksen kokonaisuudistuksen toimeenpanoa arvioiva seurantaraportti (Sukula & Kanto-Ronkanen 2022). Nuorten osalta raportissa on nostettu esiin muun muassa varhainen ongelmiin puuttuminen, kaikkiaan kuntoutuspalvelujen ja palvelupolkujen kehittäminen sekä neuropsykiatrisesti oireilevien nuorten tarvitsema tuki. Tutkimuksia ja yhteiskunnallista keskustelua seuranneena onkin helppo yhtyä raportissa esiin tuotuun ajatukseen siitä, että on tärkeää ennaltaehkäistä ongelmien syvenemisen, mahdollistaa opiskelujen loppuun saattamisen ja puuttua ajoissa niihin tilanteisiin, jotka voivat aikaa myöten lisätä vaativampien palvelujen ja kuntoutuksen tarvetta. Kauas katsottuna on myös merkittävää, että ehkäistään vaara nuorten jäämisestä työelämän ulkopuolelle.

Elämme kiinnostavaa ja haastavaa muutosvaihetta hyvinvointipalvelujärjestelmässämme, myös nuorten tarvitseman tuen näkökulmasta. Vuoden alussa aloittavien hyvinvointialueiden myötä jääme seuraamaan muutoksen mahdollisia vaikutuksia esimerkiksi monelta tukea tarvitsevien nuorten kuntoutumisen palvelupolkuihin. Toiveena tietenkin olisi, että nämä polut ja kuntoutumisessa tarvittavien tukien kokonaisuus kehittyvät parempaan suuntaan. Tämän lisäksi meillä on meneillään kuntoutuksen kokonaisuudistus, johon viittasin edellä kuvatessani juuri julkaistua seurantaraporttia. Tässä uudistuksessa nuorten kuntoutuksen osalta on jo tehty paljon, mutta edelleen on kehitettävää.

Muutosvaiheen rinnalla on useita haasteita, joihin pitäisi myös pystyä vastaamaan. Meillä on Suomessa jo lähtökohtaisesti aika ikävä tilanne nuorten mielenterveyshäiriöiden osalta. Masennus- ja ahdistuneisuusoireilu on lisääntynyt, ja yhdeksi syyksi on arveltu koronapandemiaa (ks. esim. Yle 2021). Pandemian myötä arki muuttui ja toi mukanaan epävarmuutta sekä huolta omasta arjesta ja tulevai-

suudesta (Sihvonen ym. 2021, Haikkola & Kauppinen 2020). Viime vuosina on myös tunnustettu, että nuoren kuntoutusrahan saajien määrä on kasvanut ja nuoret tarvitsevat palveluja monialaisesti. Tarvitaan kokonaisvaltaista tietoa nuorten kuntoutuksen tarpeesta ja kuntoutuspalveluista. (Koskenvuo ym. 2022.)

Kuntoutus-lehden vuoden 2022 teemanumeron aiheeksi valittiin ”Erityistä tukea nuorille: nykytila ja tulevaisuus”. Halusimme julkais- ta teemanumeron tästä aiheesta, koska kokonaisvaltaisempaa tietoa nuorten tarvitsemasta tuesta tarvitaan lisää. Taustalla on ajatuksem- me siitä, että erityinen tuki sisältää monenlaisia nuorten kuntoutu- mista edistäviä keinoja, joiden tulisi toteutua oikea-aikaisesti, mata- lalla kynnyksellä ja osana arkea. Palvelun palasista pitäisi muodostua joustava kokonaisuus, jossa myös kuntoutuksen vaikuttavuus on huomioitu. Lisäksi näimme tärkeänä, että tässä hyvinvointipalvelu- jen muutosten vaiheessa katse kiinnittyisi nykytilan kuvaamisen li- säksi myös tulevaisuuteen.

Tässä numerossa olevat artikkelit tuovat monella tavalla lisää tie- toa nuorten tarvitseman tuen kokonaisuuteen. Ensimmäisessä tutki- muksessa tarkastellaan nuorten työntekijöiden työkykyä työelämän ja kulttuurisen muutoksen näkökulmasta. Tuloksena jäsennetään nuorten työntekijöiden mielenterveyden toimijahahmoja ja niiden sosiaalisen ja rakenteellisen taustan moninaisuutta. Toisessa tutki- muksessa tarkastellaan Kelan uudenmuotoisen moniammatillisen Oma väylä -kuntoutuksen implementaatiota. Tutkimuksen näkökul- mana on, millaisia odotuksia nuorilla on tämän kuntoutuksen toteu- tumisesta ja miten uudenlaisen, moniammatillisen kuntoutusmuodon toteuttaminen on käynnistynyt palveluntuottajien näkökulmasta.

Ensimmäisessä katsauksessa kuvataan kehityksellisten oppimisen vaikeuksien ohella mahdollisesti esiintyvien mielenterveysongelmien yhteyttä koulupolun aikaiseen ja jälkeiseen elämään. Toisessa kat- sauksessa kuvataan erityistä ja vaativaa erityistä tukea tarvitsevien nuorten arkea, kyvykkyyksiä ja työllistymistilannetta ammatillisesta koulutuksesta valmistumisen jälkeen. Kirja-arvostelussa syvennytään ”Tavallisen erityinen lapsi” -julkaisuun, joka tuo myös nuoriin liitty- vää näkökulmaa.

Teemalehteen tarjottiin runsaasti käsikirjoituksia, joten päädyimme julkaisemaan ne lehden kahdessa eri numerossa. Tämä numero on ensimmäinen ja käynnistää teeman aiheen tarkastelun.

Kiitämme sekä tämän että seuraavan numeron kirjoittajia heidän osuudestaan teeman aiheeseen.

Sari Miettinen
*teemanumeron toimittaja, TrT, TiM, erikoistutkija,
tutkimusyksikkö, Kela*

Lähteet

- Haikkola L, Kauppinen E (2020) Nuorten korona-ajan yksinäisyys ja näkemykset koronan vaikutuksista tulevaisuuteen. Poikkeusolot – Nuorten arki koronan keskellä -kirjoitussarja. Näkökulma 66. 15.12.2021. <https://www.nuorisotutkimusseura.fi/nakokulma66>
- Koskenvuo K, Rinne H, Blomgren J (2022) Nuoren kuntoutusrahaa saavat ovat usein myös muiden etuuskien ja sosiaali- ja terveystalvelujen saajia: Kartoit-tava rekisteritutkimus Oulun väestössä vuonna 2018. Kuntoutus, 45(2), 24–32. <https://doi.org/10.37451/kuntoutus.120023>
- Sihvonen E, Saarikallio-Torp M, Iivonen E (2021) Nuoret ja korona – “Please leave, corona, I want to live my youth”. Kelan tutkimusblogi 21.1.2021. Nuoret ja korona – “Please leave, corona, I want to live my youth” - Tutkimusblogi (kela.fi)
- Sukula S, Kanto-Ronkanen A (toim.) (2022) Kuntoutuksen uudistaminen vuosina 2020–2022: Kuntoutuksen uudistamisen toimeenpanon kuvaus ja arviointia. Raportteja ja muistioita 23. Sosiaali- ja terveysministeriö. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164422>
- Yle (2021) Nuoria on psykiatrisessa hoidossa enemmän kuin koskaan, ja korona on vain yksi syy: kuuntele, miksi vika on professorin mielestä yhteiskunnassa. <https://yle.fi/a/3-11899434>